

Глава 6 Забезпечення заходів цивільного захисту

6.1 Удосконалювання нормативно-правової бази

Питання правового забезпечення та регулювання відносин у сфері забезпечення захисту населення і територій від наслідків надзвичайних ситуацій набувають особливої актуальності за сучасних умов з огляду на тенденцію значного збільшення кількості надзвичайних ситуацій, зумовлених як природними, так і антропогенними факторами, ускладненням екологічної ситуації як у світі загалом, так і в нашій державі. З урахуванням цих причин, активно формується та розвивається правова база, що забезпечує регулювання попередження та профілактики надзвичайних ситуацій і ліквідації їх наслідків, організацію функціонування єдиної державної системи цивільного захисту та інших суспільних відносин.

Нормативно-правова база у сфері цивільного захисту як в Україні, так і в інших країнах, за сучасних умов значною мірою розвивається в контексті загальносвітових гуманітарних процесів.

Протягом 2014 – 2015 років було прийнято ряд нормативних актів.

Постанови Кабінету Міністрів України:

від 26 січня 2015 р. № 18 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 16 лютого 1998 року № 174»;

від 25 лютого 2015 р. № 87-2 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2004 р. №561-9»;

від 11 березня 2015 р. № 101 «Про затвердження типових положень про функціональну і територіальну підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту»;

від 22 квітня 2015 р. № 230 «Про внесення змін у додатки до постанови Кабінету Міністрів України від 7 листопада 2007 р. № 1294»;

від 20 травня 2015 р. № 311 «Про внесення змін до Порядку подання і реєстрації декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки» (постановою затверджено нову спрощену форму декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки);

від 4 червня 2015 р. № 361 «Про внесення змін у додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 29 лютого 2012 р. № 306»;

від 17 червня 2015 р. № 409 «Про затвердження Типового положення про регіональну та місцеву комісію з питань техногенно-екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій»;

від 08 липня 2015 р. № 469 «Про затвердження Положення про спеціалізовані служби цивільного захисту»;

від 19 серпня 2015 р. № 606 «Про внесення змін до пункту 3 Порядку та умови виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), травми або поранення, захворювання чи інвалідності осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту»;

від 26 серпня 2015 р. № 630 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 3 вересня 2008 р. № 774-10»;

від 30 вересня 2015 р. № 775 «Про затвердження Порядку створення та використання матеріальних резервів для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій»;

від 13 жовтня 2015 р. № 824 «Про затвердження Порядку та обсягів підготовки осіб, які уклали контракти про перебування у резерві служби цивільного захисту, і строків проведення навчальних та перевіірочних зборів»;

від 28 жовтня 2015 р. № 863 «Про Порядок виплати і розміри грошового забезпечення осіб, які перебувають у резерві служби цивільного захисту»;

від 28 жовтня 2015 р. № 862 «Про створення галузевого державного архіву матеріалів гідрометеорологічних спостережень Державної служби з надзвичайних ситуацій»;

від 16 грудня 2015 р. № 1052 «Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій»;

від 16 грудня 2015 р. № 1053 «Про затвердження Порядку виплати грошової компенсації особам рядового і начальницького складу служби цивільного захисту за піднайом (найом, оренду) ними житлових приміщень та визначення її розміру і умов виплати»;

від 16 грудня 2015 р. № 1057 «Про визначення сфер діяльності, в яких центральні органи виконавчої влади здійснюють функції технічного регулювання»

Розпорядження Кабінету Міністрів України:

від 14 травня 2015 р. № 476-р «Про затвердження плану основних заходів цивільного захисту на 2015 рік»;

від 25.03.2015 р. № 419-р «Про затвердження Плану заходів щодо реалізації Концепції управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру на 2015-2020 роки»;

від 15 червня 2015 р. № 715-р «Про виділення коштів для проведення заходів з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, що виникла 08 червня 2015 р. у Київській області»;

від 22 липня 2015 р. № 760-р «Про підписання Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Болгарія про співробітництво в разі виникнення катастроф»;

від 22 липня 2015 р. № 762-р «Про віднесення цілісних майнових комплексів державних підприємств, установ та організацій до сфери управління Державної служби з надзвичайних ситуацій»;

від 12 серпня 2015 р. № 820-р «Про внесення змін до розпорядження Кабінету Міністрів України від 26 грудня 2012 р. № 1075»;

від 16 вересня 2015 р. № 945-р «Про затвердження планів комплектування Інституту державного управління у сфері цивільного захисту слухачами з числа керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту, на період з 01 вересня 2015 року по 30 червня 2016 року»;

від 28.10.2015 № 1106-р «Про підписання Угоди між Урядом України та Всесвітньою продовольчою програмою (ВПП) про відкриття Офісу ВПП в Україні».

Накази Міністерства внутрішніх справ України:

від 04.09.2014 № 905 «Про затвердження Вимог до переліку та змісту документів для надання експертного висновку про рівень надзвичайної ситуації», зареєстровано: Мін'юст України від 01.10.2014 № 1193/25970;

від 11.09.2014 № 935 «Про Порядок затвердження програм навчання посадових осіб з питань пожежної безпеки, організації та контролю їх виконання», зареєстровано: Мін'юст України від 07.10.2014 № 1204/25981;

від 10.11.2014 № 599/1198 «Про затвердження Інструкції про порядок взаємодії між Державною службою спеціального зв'язку та захисту інформації України і Державною службою України з надзвичайних ситуацій з питань забезпечення урядовим зв'язком

спеціальної Урядової комісії з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації», зареєстровано: Мін'юст України від 24.11.2014 № 1493/26270;

від 30.12.2014 № 1417 «Про затвердження Правил пожежної безпеки в Україні», зареєстровано: Мін'юст України від 05.03.2015 № 252/26697;

від 16.02.2015 № 162/61 «Про затвердження Інструкції про порядок обміну інформацією у сфері запобігання виникненню надзвичайних ситуацій та реагування в разі їх виникнення між Державною службою України з надзвичайних ситуацій і Державним агентством автомобільних доріг України», зареєстровано: Мін'юст України від 13.03.2015 № 286/2673;

від 20.02.2015 № 189 «Про затвердження Положення про організацію службової підготовки осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту», зареєстровано: Мін'юст України від 16.03.2015 № 293/26738;

від 23.02.2015 № 197 «Про затвердження Порядку відбору та прийому до вищих навчальних закладів цивільного захисту», зареєстровано: Мін'юст України від 16.03.2015 № 290/26735;

від 16.03.2015 № 279 «Про затвердження Правил авіаційного пошуку і рятування в Україні», зареєстровано: Мін'юст України від 01.04.2015 № 364/26809;

від 30.03.2015 № 349 «Про затвердження Правил з пожежного спостереження», зареєстровано: Мін'юст України від 29.07.2015 № 920/27365;

від 23.04.2015 № 475 «Про затвердження Інструкції про виплату грошового забезпечення та одноразової грошової допомоги при звільненні особам рядового і начальницького складу служби цивільного захисту», зареєстровано: Мін'юст України від 15.05.2015 № 544/26989;

від 30.04.2015 № 501 «Про затвердження Інструкції про розміри і порядок виплати особам рядового і начальницького складу служби цивільного захисту винагороди за водолазні роботи», зареєстровано: Мін'юст України від 18.05.2015 № 554/26999;

від 30.04.2015 № 500 «Про затвердження Інструкції про порядок обміну інформацією у сфері запобігання виникненню та реагування на надзвичайні ситуації між Державною службою України з надзвичайних ситуацій і Адміністрацією Державної прикордонної служби України», зареєстровано: Мін'юст України від 22.05.2015 № 590/27035;

від 05.05.2015 № 515 «Про затвердження Інструкції про порядок проведення службових розслідувань в органах і підрозділах цивільного захисту», зареєстровано: Мін'юст України від 20.05.2015 № 582/27027;

від 07.05.2015 № 251/531 «Про затвердження Інструкції про порядок здійснення контролю за виконанням правил пожежної безпеки на об'єктах Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України і взаємодії підрозділів Державної служби України з надзвичайних ситуацій і Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України під час забезпечення виконання аварійно-рятувальних робіт та інших невідкладних робіт, заходів і робіт з ліквідації надзвичайних ситуацій, у тому числі пожеж», зареєстровано: Мін'юст України від 27.05.2015 № 613/27058;

від 15.06.2015 № 696 «Про затвердження Інструкції про порядок утримання, обліку та перевірки технічного стану джерел зовнішнього протипожежного водопостачання», зареєстровано: Мін'юст України від 03.07.2015 № 780/27225;

від 30.06.2015 № 776 «Про затвердження Порядку проведення сертифікації водолазних підрозділів спеціалізованих аварійно-рятувальних служб», зареєстровано: Мін'юст України від 15.07.2015 № 850/27295;

від 10.07.2015 № 838 «Про затвердження Умов оплати праці працівників льотного, інженерно-технічного складу, авіаційних рятувальників та інших підрозділів, зайнятих забезпеченням польотів, організацією та обслуговуванням повітряного руху і аеронавігації Державної служби України з надзвичайних ситуацій», зареєстровано: Мін'юст України від 29.07.2015 № 917/27362;

від 14.08.2015 № 975 «Про затвердження Умов оплати праці працівників бюджетних установ, закладів та організацій Державної служби України з надзвичайних ситуацій», зареєстровано: Мін'юст України від 04.09.2015 № 1062/27507;

від 02.11.2015 № 1337 "Деякі питання проведення перевірок щодо додержання суб'єктами господарювання вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки";

від 06.11.2015 року № 1368 "Про затвердження Порядку та умов присвоєння класної кваліфікації рятувальникам і громадянам України, яких приймають на роботу до аварійно-рятувальних служб", зареєстровано: Мін'юст від 30.11.2015 №1488/27933;

від 20.11.2015 № 1470 "Про затвердження Нормативів виконання навчальних вправ з підготовки осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту та працівників Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України до виконання завдань за призначенням", зареєстровано: Мін'юст від 9.12.2015 № 1528/27973;

від 24.11.2015 № 1477 "Про затвердження Інструкції про порядок забезпечення доступу до публічної інформації у ДСНС України", зареєстровано: Мін'юст від 11.12.2015 № 1553/27998.

6.2 Освіта і наука в сфері цивільного захисту

Однією з найважливіших складових забезпечення ефективного виконання завдань, пов'язаних із запобіганням та ліквідацією наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, захистом населення і територій від їх негативного впливу є належна професійна підготовка працівників органів та підрозділів цивільного захисту до виконання завдань за призначенням та наукове забезпечення комплексного розв'язання проблем захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, пожежної та техногенної безпеки.

Професійна підготовка працівників органів та підрозділів цивільного захисту у системі ДСНС України

Реалізацію напрямів освітньої діяльності забезпечує галузева система освіти, до складу якої входять навчальні заклади цивільного захисту та навчально-методичні центри сфери цивільного захисту (рис. 6.2.1, 6.2.2).

Рисунок 6.2.1 - Галузева система освіти у сфері цивільного захисту

Удосконалення системи фахового навчання та навчання населення у 2015 році здійснювалось через розвиток існуючих та впровадження нових напрямів освітньої діяльності навчальних закладів і установ цивільного захисту та передбачало такі напрями підготовки до дій у надзвичайних ситуаціях:

підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації робітничих кадрів сфери цивільного захисту;

підготовка осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту за

освітньо-кваліфікаційними рівнями «молодший спеціаліст», «бакалавр», «спеціаліст», «магістр»;

післядипломна професійна освіта (професійна підготовка, підвищення кваліфікації та перепідготовка) осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту;

підготовка науково-педагогічних та наукових кадрів для навчальних закладів та науково-дослідних установ цивільного захисту;

функціональне навчання (підвищення кваліфікації цільового призначення) керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів цивільного захисту.

Національний Університет цивільного захисту України – акредитований за IV рівнем вищій навчальний заклад, який здійснює підготовку та післядипломну освіту фахівців освітньо-кваліфікаційних рівнів:

«бакалавр», «спеціаліст», «магістр» за напрямами та спеціальностями «Цивільний захист», «Охорона праці», «Пожежна безпека» галузі знань «Цивільна безпека», у тому числі спеціалістів за спеціалізацією «Інженерне забезпечення саперних, піротехнічних та вибухових робіт» спеціальності «Цивільний захист»;

«спеціаліст», «магістр» за спеціальністю «Управління у сфері цивільного захисту» галузі знань «Цивільна безпека»;

«магістр» за спеціальністю «Управління пожежною безпекою» галузі знань «Цивільна безпека»;

«бакалавр», «спеціаліст», «магістр» за напрямом «Психологія» галузі знань «Соціально-політичні науки»;

«бакалавр» за напрямом «Хімічна інженерія» галузі знань «Хімічна технологія та інженерія»;

«спеціаліст» за спеціальністю «Природоохоронні хімічні технології» галузі знань «Хімічна технологія та інженерія»;

«бакалавр» за напрямом «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» галузі знань «Природничі науки»;

«спеціаліст», «магістр» за спеціальністю «Екологічна безпека» галузі знань «Природничі науки»;

«магістр» за спеціальністю «Державне управління» галузі знань «Державне управління»;

підготовку науково-педагогічних кадрів за науковими спеціальностями «Пожежна безпека», «Цивільний захист», «Психологія діяльності в особливих умовах», «Екологічна безпека», «Механізми державного управління».

Черкаський інститут пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України здійснює підготовку фахівців освітньо-кваліфікаційних рівнів:

«бакалавр», «спеціаліст», «магістр» за напрямом «Пожежна безпека» галузі знань «Цивільна безпека»;

«бакалавр» за напрямом «Цивільний захист» галузі знань «Цивільна безпека»;

«бакалавр» за напрямом «Психологія» галузі знань «Соціально-політичні науки»;

«бакалавр» за напрямами «Системна інженерія» і «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології» галузі знань «Автоматика та управління»;

підготовку науково-педагогічних кадрів за науковими спеціальностями «Пожежна безпека» та «Психологія діяльності в особливих умовах».

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності – акредитований за III рівнем вищій навчальний заклад, який здійснює підготовку фахівців освітньо-кваліфікаційних рівнів:

«бакалавр», «спеціаліст», «магістр» за напрямами та спеціальностями «Пожежна безпека», «Охорона праці», «Цивільний захист» галузі знань «Цивільна безпека»;

«бакалавр» за напрямом «Філологія (англо-український переклад)» галузі знань

«Гуманітарні науки»;

«бакалавр», «спеціаліст», «магістр» за напрямом «Практична психологія» галузі знань «Соціально-політичні науки»;

«бакалавр» за напрямом «Управління інформаційною безпекою» та «спеціаліст» і «магістр» за спеціальністю «Адміністративний менеджмент у сфері захисту інформації» галузі знань «Інформаційна безпека»;

«бакалавр» за напрямом «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування», «спеціаліст» та «магістр» за спеціальністю «Екологія та охорона навколишнього середовища» галузі знань «Природничі науки»;

«бакалавр» за напрямом «Транспортні технології», «спеціаліст» та «магістр» за спеціальностями «Організація перевезень і управління на транспорті» і «Організація і регулювання дорожнього руху» галузі знань «Транспорт і транспортна інфраструктура»;

«магістр» за спеціальністю «Управління проектами» галузі знань «Специфічні категорії»;

«бакалавр» за напрямом «Соціальна робота» галузі знань «Соціальне забезпечення»;

«бакалавр» за напрямом «Філологія» галузі знань «Гуманітарні науки»;

підготовку науково-педагогічних кадрів за науковими спеціальностями «Пожежна безпека», «Управління проектами та програмами», «Теорія та методика професійної освіти», «Екологічна безпека».

Вище професійне училище Львівського державного університету безпеки життєдіяльності здійснює підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації фахівців для сфери цивільного захисту за робітничими спеціальностями та фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» за спеціальностями «Організація та техніка протипожежного захисту» та «Радіаційний та хімічний контроль».

Лицей цивільного захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності здійснює навчання за програмою здобуття повної загальної середньої освіти дітей, позбавлених батьківського піклування, батьки яких загинули під час виконання службових обов'язків, дітей працівників ДСНС України та обдарованої молоді віком до 16 років, які мають базову загальну середню освіту.

Інститут державного управління у сфері цивільного захисту (м. Київ) – вищий навчальний заклад післядипломної освіти, який здійснює освітню діяльність, пов'язану з перепідготовкою спеціалістів за спеціальністю «Пожежна безпека» галузі знань «Цивільна безпека», а також підвищення кваліфікації:

у галузі знань «Цивільна безпека» керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту, начальницького складу органів і підрозділів служби цивільного захисту та керівного складу і фахівців сил цивільного захисту, а також викладачів навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності»;

у галузі знань «Державне управління» державних службовців V – VII категорій посад, керівників державних підприємств, установ і організацій ДСНС України, державних службовців II-VII категорій посад у сфері цивільного захисту, а також викладачів дисципліни «Цивільний захист» для вищих навчальних закладів України.

У 2015 році в інституті за програмами підвищення кваліфікації керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту пройшли навчання:

334 особи керівного складу міністерств, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади (в тому числі 16 осіб керівного складу та працівників Секретаріату Кабінету Міністрів України) та 123 особи керівного складу райдержадміністрацій, підприємств, установ та організацій м. Києва в Інституті державного управління у сфері цивільного захисту;

50 980 осіб, у тому числі 19 000 осіб керівного складу місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, на базі навчально-методичних центрів сфери цивільного захисту.

Крім цього, у 2015 році в Інституті державного управління у сфері цивільного захисту пройшли навчання такі категорії:

надання домедичної допомоги – 527 рятувальників органів і підрозділів ДСНС України;

підвищення кваліфікації керівного складу та фахівців авіаційного пошуку і рятування – 8 осіб;

підвищення кваліфікації державних службовців V-VII категорій посад, керівників державних підприємств, установ і організацій ДСНС України за напрямом 1501 «Державне управління» – 44 особи;

підвищення кваліфікації посадових осіб з питань цивільного захисту суб'єктів господарювання – 46 осіб;

вивчення англійської мови фахівцями керівного складу, аварійно-рятувальних та спеціалізованих формувань ДСНС України – 211 осіб;

перепідготовка за спеціальністю 7.17020301 «Пожежна безпека» за освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст» (заочна форма навчання, термін навчання – 2 роки) – 138 осіб;

підвищення кваліфікації викладачів навчальних дисциплін: «Безпека життєдіяльності» – 43 особи та «Цивільний захист» – 19 осіб;

навчання посадових осіб з питань пожежної безпеки, організації та контролю за їх виконанням – 143 особи;

додаткова професійно-педагогічна підготовка педагогічних працівників Навчально-методичних центрів цивільного захисту та безпеки життєдіяльності областей, м. Києва – 84 особи;

підвищення кваліфікації інспекторів у сфері пожежної і техногенної безпеки (галузь знань – цивільна безпека) – 19 осіб.

Навчально-методичні центри цивільного захисту та безпеки життєдіяльності організовують функціональне навчання (підвищення кваліфікації цільової призначеності) керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів цивільного захисту, методичний супровід проведення суб'єктами господарювання спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту та навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях та його методичного забезпечення.

Відповідно до стратегічних пріоритетів та завдань протягом 2015 року постійно проводилась робота щодо розвитку системи освіти цивільного захисту, ліцензування та акредитації нових напрямів та спеціальностей підготовки, підтвердження прав на провадження освітньої діяльності у сфері цивільного захисту.

Протягом минулого року навчальними закладами цивільного захисту реалізовано ряд заходів щодо удосконалення освітнянської діяльності.

Національний університет цивільного захисту України отримав ліцензію на проведення освітньої діяльності за спеціальністю «Державне управління» за освітнім ступенем «магістр» та здійснив перший набір на денну та заочну форму навчання.

Відкрито ад'юнктуру за науковими спеціальностями 21.06.01 «Екологічна безпека» та 25.00.02 «Механізми державного управління».

Черкаський інститут пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України провів ліцензійну експертизу щодо започаткування діяльності з підготовки бакалаврів за напрямом 6.170202 «Охорона праці» галузі знань 1702 «Цивільна безпека» та за напрямом підготовки 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування».

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності провів акредитацію: за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра: напрям підготовки 6.030103 «Практична психологія»; напрям підготовки 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування»; напрям підготовки 6.170203 «Пожежна безпека»;

за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста: спеціальність 7.04010601 «Екологія та охорона навколишнього середовища»; спеціальність 7.17020101 «Цивільний захист»; спеціальність 7.17020301 «Пожежна безпека»; спеціальність 7.17020301 «Пожежна безпека (перепідготовка)»;

за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістра: спеціальність 8.03010301 «Практична психологія»; спеціальність 8.07010102 «Організація перевезень і управління на транспорті»; спеціальність 8.17010302 «Адміністративний менеджмент у сфері захисту інформації»; спеціальність 8.17020201 «Охорона праці».

У 2014-2015 навчальному році вищі навчальні заклади цивільного захисту здійснили черговий набір на навчання за освітньо-кваліфікаційними рівнями: «молодший спеціаліст» - за 2-ма спеціальностями; «бакалавр» – за 10-ма напрямками; «спеціаліст» – за 10-ма спеціальностями; «магістр» – за 12-ма спеціальностями.

За підсумками навчального року за усіма освітньо-кваліфікаційними рівнями та формами навчання вищими навчальними закладами цивільного захисту у 2015 році здійснено випуск 2 618 фахівців для сфери цивільного захисту, з них 1 070 – за державним замовленням.

ДСНС України забезпечило 100% працевлаштування випускників вищих навчальних закладів цивільного захисту, які навчались за державним замовленням, відповідно до отриманої кваліфікації та спеціальності. Наказом ДСНС України 564 курсантам було присвоєно спеціальне звання лейтенант служби цивільного захисту та 40 курсантам – прапорщик цивільного захисту.

У 2015 році на перший курс навчання у вищих навчальних закладах цивільного захисту за денною формою за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодшого спеціаліста та бакалавра зараховано 711 осіб, у тому числі 489 – за державним замовленням, 222 – за рахунок коштів юридичних та фізичних осіб.

На цей час у системі вищих навчальних закладів цивільного захисту навчаються:

за денною формою навчання 4 411 осіб (2 488 – за державним замовленням, 1 923 – за рахунок інших джерел);

на заочній формі навчання 2 213 осіб (364 – за державним замовленням, 1 849 – за рахунок інших джерел).

Особливістю практичної підготовки курсантів є підвищення їх постійної готовності до виконання завдань з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій державного та регіонального рівнів разом з підрозділам ДСНС України. Для забезпечення цієї задачі у навчальних закладах цивільного захисту створені спеціальні чергові підрозділи з курсантів старших курсів.

Ефективне виконання завдань з підготовки фахівців у вищих навчальних закладах цивільного захисту потребує досвідченого та високопрофесійного науково-педагогічного складу.

У системі вищих навчальних закладів цивільного захисту працює 474 науково-педагогічних працівники вищої кваліфікації, з них 65 мають наукові ступені доктора наук та 409 – кандидатів наук.

Підготовка науково-педагогічних кадрів вищої категорії проводиться в ад'юнктурах (докторантурах) вищих навчальних закладів цивільного захисту за науковими

спеціальностями 21.06.02 «Пожежна безпека», 21.02.03 «Цивільний захист», 19.00.09 «Психологія діяльності в особливих умовах», 05.01.22 «Управління проектами і програмами», 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти», 05.13.06 «Інформаційні технології», 21.06.01 «Екологічна безпека», 25.00.02 «Механізми державного управління».

У вищих навчальних закладах цивільного захисту діють спеціалізовані вчені ради з захисту кандидатських та докторських дисертацій.

Рисунок 6.2.2 – Структура підготовки та післядипломної освіти фахівців

У Національному університеті цивільного захисту України:
спеціалізована вчена рада Д 64.707.01 за спеціальностями 21.06.02 «Пожежна безпека», 21.02.03 «Цивільний захист»; спеціалізована вчена рада К 64.707.02 за спеціальністю 19.00.09 «Психологія діяльності в особливих умовах»; спеціалізована вчена рада К 64.707.03 за спеціальністю 25.00.02 «Механізми державного управління».

У Черкаському інституті пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України –

спеціалізована вчена рада К 73.736.01 за спеціальністю 21.06.02 «Пожежна безпека».

У Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності:

спеціалізована вчена рада К 35.874.01 за спеціальністю 21.06.02 «Пожежна безпека»;

спеціалізована вчена рада К 35.874.02 за спеціальністю 05.13.22 «Управління проектами і програмами» та 05.13.06 «Інформаційні технології».

За вищезазначеними спеціальностями в ад'юнктурах та докторантурах вищих навчальних закладів цивільного захисту станом на кінець року навчалось 74 ад'юнкти та 6 докторантів. У 2015 році успішно завершили навчання в ад'юнктурі 20 осіб, здійснено захист 6 кандидатських дисертацій.

Наукове забезпечення заходів цивільного захисту

Одним із важливих шляхів підвищення ефективності виконання визначених завдань ДСНС України є наукове забезпечення заходів цивільного захисту, що реалізується проведенням наукової і науково-технічної діяльності відповідно до Законів України «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», Положення про організацію наукової і науково-технічної діяльності в ДСНС України, затвердженого наказом ДСНС України від 30.07.2013 № 495.

Мета проведення наукової і науково-технічної діяльності – наукове забезпечення комплексного розв'язання проблем захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, пожежної та техногенної безпеки, вдосконалення нормативно-правової бази у сфері цивільного захисту, забезпечення гідрометеорологічної діяльності, одержання і використання нових знань, розвиток науки, підвищення ефективності використання наукових досягнень у забезпеченні реалізації державної політики у всіх сферах діяльності ДСНС України.

Зазначена мета досягалася через проведення наукових досліджень, виконання науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, підготовку до видання навчальної та наукової літератури, проведення та участь у проведенні конференцій та науково-практичних семінарів, підготовку наукових та науково-педагогічних кадрів.

У ДСНС України здійснення наукової та науково-технічної діяльності покладено на: Український науково-дослідний інститут цивільного захисту, Національний університет цивільного захисту України, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України, Інститут державного управління у сфері цивільного захисту, Український гідрометеорологічний інститут.

Пріоритетним завданням, що стоїть перед науковцями ДСНС України, є забезпечення системного підходу до ефективного виконання науково-дослідних робіт та інших заходів у сфері наукової діяльності з метою забезпечення високоефективного управління та прийняття найбільш оптимальних рішень під час попередження, локалізації чи ліквідації пожеж, надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру.

Наукова і науково-технічна діяльність ДСНС України здійснюється відповідно до пріоритетних напрямів, основними з яких є:

удосконалення нормативно-правової бази у сфері цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки;

розроблення пропозицій та рекомендацій, які спрямовані на удосконалення організації та діяльності органів управління, підрозділів, установ, підприємств, організацій та навчальних закладів, які віднесені до сфери управління ДСНС України, засобів і методів

виконання ними своїх завдань, вивчення ефективності правового регулювання діяльності органів державного управління у сфері цивільного захисту, підготовка проектів нових та удосконалення діючих законодавчих та інших нормативно-правових актів із зазначених питань;

розроблення стандартів системи «Безпека у надзвичайних ситуаціях»;

удосконалення існуючих, обґрунтування та розроблення нових способів застосування засобів аварійно-рятувальної, протипожежної та іншої спеціальної техніки, оперативного зв'язку, охорони, методик застосування оперативної, комп'ютерної та іншої сучасної техніки і технологій в діяльності органів управління та підрозділів ДСНС України;

дослідження можливостей і шляхів удосконалення методології і методів оцінки пожежної небезпеки будівель і споруд, протипожежного нормування, пожежної небезпеки речовин, матеріалів, виробів, технологічних процесів, об'єктів, розроблення систем і елементів забезпечення протипожежного захисту об'єктів різної призначеності, підвищення надійності та ефективності забезпечення пожежної безпеки об'єктів, процесів тощо;

розроблення інформаційного забезпечення проведення досліджень щодо захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій;

дослідження актуальних проблем щодо попередження надзвичайних ситуацій і усунення їх наслідків, удосконалення систем державного та регіонального моніторингу загрози виникнення надзвичайних ситуацій;

проведення досліджень щодо підвищення рівня захищеності об'єктів, населених пунктів та наукове обґрунтування інженерно-технічних заходів цивільного захисту, ефективності функціонування системи технічного регулювання у сфері техногенної та пожежної безпеки;

дослідження проблем підвищення стійкості об'єктів життєзабезпечення в умовах впливу вражаючих факторів, наукове обґрунтування комплексу заходів з підготовки систем життєзабезпечення до надзвичайних ситуацій;

розробка новітніх методів та психотехнологій в межах професійно-психологічної підготовки персоналу ДСНС України до дій в кризових, екстремальних та надзвичайних ситуаціях службової діяльності;

діагностика, профілактика та корекція негативних психічних станів, що виникають у працівників під впливом ризиконебезпечних ситуацій службової діяльності;

розробка сучасних методів постекстремальної роботи з працівниками, психологічного забезпечення відновлювального періоду діяльності особового складу після виконання складних задач службової діяльності;

обґрунтування методів і розробка технічних засобів підготовки фахівців у сфері цивільного захисту;

розроблення нормативно-правових актів, навчально-методичної, наукової та інформаційної літератури для підготовки кадрів, керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту населення та територій;

участь у розробленні галузевих стандартів вищої освіти;

розробка рекомендацій щодо удосконалення організаційних форм і методів функціонального навчання керівних кадрів і фахівців у сфері цивільного захисту;

дослідження закономірностей формування клімату, погоди, водних ресурсів, гідрометеорологічних умов і процесів та розроблення моделей, методів і технологій їх прогнозування;

розроблення та впровадження сучасних методів і засобів гідрометеорологічних спостережень, технологій для отримання, зберігання, обробки, аналізу та узагальнення гідрометеорологічної інформації, підготовка національних нормативних документів у галузі гідрометеорології;

дослідження та прогнозування стану навколишнього природного середовища, вивчення впливу на нього природних і техногенних чинників;

дослідження, оцінка, прогноз гідрометеорологічного і гідрохімічного режимів Чорного та Азовського морів.

Напрями, тематика, заходи наукової і науково-технічної діяльності вищих навчальних закладів цивільного захисту та науково-дослідних установ ДСНС України визначаються планами їх наукової та науково-технічної діяльності. Також планами вищих навчальних закладів передбачається виконання ініціативних науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт.

За підсумками року вищими навчальними закладами цивільного захисту та науково-дослідними установами завершено виконання 36 науково-дослідних робіт, підготовлено 14 монографій, 43 підручники та навчальні посібники, 3 практикуми, 3 словники, 8 конспектів та курсів лекцій, видано 15 збірок наукових праць та 1 Національну доповідь про стан техногенної та природної безпеки в Україні.

Протягом 2015 року вищими навчальними закладами цивільного захисту та науково-дослідними установами було проведено 6 міжнародних, 9 всеукраїнських, 4 наукових конференцій, 3 інтернет-конференції, 7 семінарів, 1 навчально-методичний збір, 1 круглий стіл, 1 конференція молодих вчених.

Відповідно до Плану наукової та науково-технічної діяльності Державної служби з надзвичайних ситуацій на 2015 рік (далі – План) було заплановано 82 науково-дослідні роботи та планувалося завершити 36, а 46 – перехідні.

Наукова діяльність наукового та науково-педагогічного складу ДСНС України була спрямована на отримання практичних результатів, які впроваджуються у роботу практичних підрозділів та навчальний процес.

За результатами НДР у 2015 році науковими установами та навчальними закладами для сфери цивільного захисту було розроблено:

Національні стандарти:

ДСТУ Методи випробувань покрівель зовнішнім вогневим впливом;

ДСТУ Пожежна класифікація будівельних виробів і будівельних конструкцій. Частина 5. Класифікація за результатами випробувань стійкості покрівель до зовнішнього вогневого впливу;

ДСТУ Загальні методи вогневих випробувань кабелів. Визначення показників тепловиділення та димоутворення кабелів під час випробування на поширення полум'я. Випробувальне устаткування, процедури випробування та оцінювання рекомендації:

щодо ресурсного забезпечення Єдиної системи проведення авіаційних робіт з пошуку і рятування в Україні;

щодо підвищення рівня індивідуальної безпеки особового складу піротехнічних підрозділів при вилученні, транспортуванні та знищенні вибухонебезпечних предметів;

з організації та виконання водолазних робочих спусків під час проведення аварійно-рятувальних та спеціальних робіт на водних об'єктах;

щодо забезпечення електромагнітної сумісності засобів радіозв'язку ДСНС України;

щодо застосування систем гідроімпульсного руйнування елементів будівельних конструкцій для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;

щодо підвищення ефективності ліквідації пожеж нафтопродуктів в обвалуванні резервуарів.

з організації служби оперативного зв'язку, телекомунікаційних систем та інформаційних технологій в системі ДСНС України;

з питань організації та реалізації заходів цивільного захисту в органах виконавчої влади на підприємствах, установах та організаціях;

щодо створення, обладнання та функціонування інформаційно-довідкових куточків з питань цивільного захисту для вищих, професійно-технічних, загальноосвітніх, дошкільних навчальних закладів, а також підприємств, установ, організацій;

щодо забезпечення методичного супроводу підприємств, установ, організацій, що

проводять спеціальні об'єктові навчання і тренування з питань цивільного захисту;

- щодо ресурсного забезпечення Єдиної системи проведення авіаційних робіт з пошуку і рятування в Україні;
- методичні рекомендації та методики:
 - щодо розроблення планів з питань цивільного захисту;
 - щодо прогнозування наслідків виливу (викиду) небезпечних хімічних речовин при аваріях на хімічно-небезпечних об'єктах і транспорті;
 - щодо визначення граничної штатної чисельності підрозділів оперативно-рятувальної служби;
 - щодо визначення технічного стану пожежного насоса в експлуатації за вібраційними показниками пропозиції:
 - щодо підвищення ефективності профілактичних заходів для боротьби з лісовими пожежами за рахунок раціонального лісоустрою;
 - щодо зниження ймовірності виникнення джерел запалювання електричного походження у пароповітряному просторі резервуарів із нафтопродуктами;
 - до кваліфікаційних характеристик посад наукових працівників ДСНС України;
 - щодо реалізації міжнародного проекту «Реалізація затверджених гуманітарних кризових вправ в європейському контексті - українське партнерство»;
 - щодо удосконалення діяльності підрозділів добровільної пожежної охорони в Україні.

Протягом 2015 року у практичних підрозділах ДСНС, на підприємствах та установах було впроваджено такі основні результати наукової та науково-технічної діяльності:

- підходи створення комплексної системи моніторингу надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру, у Головному управлінні ДСНС України в Харківській області;
- підходи з організації психологічної роботи з постраждалими внаслідок катастроф, у Командно-інженерному інституті МНС Республіки Білорусь;
- математичні моделі оптимізації розміщення джерел канцерогенних сполук з урахуванням рельєфу місцевості, на Гнединцівському ГПЗ;
- моделі виникнення та ліквідації надзвичайних ситуацій на території Харківської області, у Головному управлінні ДСНС України в Харківській області;
- моделі підвищення ефективності проведення евакуації з будівель підвищеної поверховості під час пожеж, у Головному управлінні ДСНС України в Харківській області;
- аналіз пожежної небезпеки машинного залу за умови викиду водню з корпусу турбоагрегату енергоблока №1 ВП ЗАЕС;
- дослідження взаємозв'язку параметрів вібраційних коливань відцентрових пожежних насосів з їх технічним станом та технічними характеристиками, у Головному управлінні ДСНС України у Львівській області, ТОВ «ПК «Пожмашина»;
- удосконалення моделі прогнозування вторинного забруднення територій техногенними радіонуклідами внаслідок пожеж у лісах Чорнобильської зони та методики оцінювання потенційних ризиків життєдіяльності населення, на ДП «Укрліс»;
- база даних щодо структури, функцій та завдань, покладених на органи управління цивільного захисту на місцевому рівні, у діяльності органів управління районних державних адміністрацій м. Києва.

Для подальшого удосконалення галузевої системи освіти і науки ДСНС України, зважаючи на вимоги сьогодення, пропонується врахувати у діяльності такі питання:

- удосконалення нормативної бази щодо професійної підготовки фахівців у сфері цивільного захисту з урахуванням нової редакції Закону України «Про вищу освіту» та Законів України «Про професійно-технічну освіту» та «Про науково-технічну діяльність»;
- забезпечення підготовки кадрів за основними напрямками діяльності ДСНС України:
 - підготовка фахівців з вищою освітою у галузі знань «Цивільна безпека»;
 - підготовка кваліфікованих науково-педагогічних кадрів;

підготовка кваліфікованих робітників для сфери цивільного захисту, у тому числі для проведення вибухових, підводних, висотних, підземних та інших видів рятувальних робіт;

розробка та впровадження нових стандартів вищої освіти, навчальних планів та програм в галузі «Цивільна безпека» відповідно до нового Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, що дозволить продовжити проведення якісної підготовки фахівців рятувального профілю вищими навчальними закладами цивільного захисту;

проведення професійно-орієнтаційної роботи серед цивільної молоді для організації якісного відбору кандидатів на навчання до вищих навчальних закладів цивільного захисту;

удосконалення системи підготовки фахівців з вищою освітою, зокрема, за допомогою створення у вищих навчальних закладах сучасної інноваційної навчально-лабораторної бази, зміцнення навчально-матеріальної бази навчальних закладів цивільного захисту відповідно до змісту підготовки висококваліфікованих фахівців сфери цивільного захисту;

забезпечення системного підходу до ефективного виконання науково-дослідних робіт з метою забезпечення високоефективного управління та прийняття найбільш оптимальних рішень під час попередження та ліквідації пожеж, надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру;

з метою підвищення якості надання освітніх послуг з навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях створення дієвої системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників НМЦ ЦЗ та БЖД.

удосконалення матеріально-технічної бази науково-дослідних лабораторій ВНЗ ЦЗ та наукових установ, зокрема виділення фінансування для лабораторій: екологічної безпеки, пожежної безпеки, геоінформаційних технологій моніторингу.

Наукова та науково-технічна діяльність наукових закладів МОН України

З метою покращення стану техногенної та природної безпеки в Україні протягом 2015 року вищими навчальними закладами та науковими установами, що належать до сфери управління Міністерства освіти і науки, за рахунок коштів Державного бюджету проводились фундаментальні та прикладні наукові дослідження.

Фундаментальні наукові дослідження. Проведені наукові дослідження були спрямовані на вирішення питань щодо виявлення техногенних небезпек, прогнозування надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру, розроблення технологій та засобів утилізації виробничих відходів.

Одеський державний екологічний університет у рамках виконання НДР «Прогнозування стану і безпеки навколишнього середовища з урахуванням антропогенного, радіоактивного забруднення, радіаційно-екологічних наслідків аварій на АЕС: Нові моделі і технології» вперше побудував комплекс принципово нових моделей коротко- та довгострокового прогнозу впливу антропогенних факторів, радіоактивного забруднення, радіаційно-екологічних наслідків аварій АЕС на екологічний стан природних середовищ (атмосфери, водних ресурсів, ґрунтів), який не має світових аналогів. Розвинуті нові принципи нелінійного моделювання динаміки змінення концентрацій забруднюючих, радіоактивних речовин у природних середовищах, нові підходи до підвищення рівня екологічної безпеки сховищ радіоактивних відходів, у т.ч. аналізу радіаційної безпеки, та чинників для обґрунтування надійного захисту сховищ радіоактивних відходів; нові методи кількісного оцінювання радіаційно-екологічних наслідків аварій на АЕС, визначення ймовірностей виникнення аварій на АЕС, моделювання впливу екстремальних дій на радіаційну безпеку АЕС з узагальненим аналізом їх радіаційних наслідків для природних середовищ.

Чорноморський державний університет імені Петра Могили

У рамках НДР «Теоретичні основи визначення індикаторів та коефіцієнтів вагомості індексів екологічної безпеки в системі сталого розвитку Південного регіону України» запропоновано схему-алгоритм багатофазної моделі забезпечення екологічної безпеки

об'єкта на основі теорії ситуативного підходу; розроблено новий підхід оцінювання впливу людської господарської діяльності на довкілля, в основу якого закладено поняття комплексності екологічних систем: процес обробки даних включає взаємопов'язані між собою абіотичні та біотичні показники об'єкта досліджень. Закладено підґрунтя для формування системи індексів та індикаторів екологічної безпеки, зокрема для Південного регіону України; запропоновано моніторинг 73-х індикаторів і оцінювання їх на основі методу порівняння з попередніми роками.

Прикладні наукові дослідження Зазначені наукові дослідження дозволили отримати важливі наукові й практичні результати, зокрема:

Одеський державний екологічний університет

За результатами виконання НДР «Оцінка кліматичних ризиків для галузей економіки України в умовах глобальних змін клімату» надано оцінку майбутнього температурного режиму та режиму опадів за різними кліматичними сценаріями; визначено просторово-часовий розподіл посух на базі індексу посушливості у вегетаційний період 2020-2050 рр.; проведено порівняльний аналіз вітрових характеристик, отриманих за різними сценаріями; надано оцінку збільшення повторюваності метеорологічних явищ, які можуть погіршувати ситуацію для автотранспорту на дорогах; оцінено можливість роботи геліоустановок в умовах реалізації кліматичних сценаріїв; досліджено вплив проєкцій майбутніх змін клімату на показники біокліматичного режиму України; отримана оцінка впливу змін клімату на розвиток рекреаційно-туристичної діяльності; оцінка агрокліматичних ресурсів при змінах клімату та їх вплив на продуктивність сільськогосподарських культур. Практичне значення роботи полягає у можливості мінімізації економічних втрат у різних галузях господарства України внаслідок зміни клімату.

Київський національний університет технологій та дизайну

У рамках НДР «Екологічні компенсаторні заходи щодо обмеження негативного впливу урбокомплексу на малі водні об'єкти на основі аналізу фізико-географічних особливостей гідрологічної мережі, екологічного стану водних об'єктів м. Києва та типів антропогенних впливів на них» отримано такі результати: обрано озера системи «Опечень» та дві водойми оз. Редькине та Вербне, як модельні, для подальших екологічних досліджень; оцінено основні типи антропогенних забруднень водойм; здійснено оцінку якості води гідрохімічними методами та методами біоіндикації; здійснено санітарно-епідеміологічну оцінку якості води. За основною групою трофо-сапробіологічних показників вміст води озер системи «Опечень» можна характеризувати як «добру», «чисту» чи «помірно забруднену», а за окремими показниками – як «погану», «брудну». Оцінюючи якість води за трофо-сапробіологічними показниками виявлено, що жодна із водойм, що досліджуються, за показниками вмісту біогенних речовин, не може розглядатися як така, що характеризується водою високої якості. Найгіршою якістю води, за даними досліджень, характеризуються озера Лугове, Андріївське, Кирилівське, Йорданське і Вербне, котрі за окремими показниками класифікувались як «брудні» та «дуже брудні», належать до IV і V класу якості води – «погана» і «дуже погана». Для жодної із водойм що досліджувались, не виявлено перевищення норм ГДК за вмістом азоту неорганічного як для рибиництва, так і для культурно-побутового використання. За вмістом фосфору неорганічного озера системи «Опечень» є непридатними для рибиництва. Норми ГДК для культурно-побутового використання за показниками вмісту PO₄– (1,4 мгР/дм³) на цих водоймах були дещо перевищені у озерах Йорданське та Вербне. Найвищою якістю характеризувалося оз. Редькине, де вода в екологічній класифікації належала до II класу якості – «посередня» і характеризувалась як «слабко забруднена», β'' – мезосапробної зони. Ступінь забруднення водойм визначав якісний склад вищих водних рослин у них. Усі водойми характеризувались відносно збідненим видовим складом. Озера Лугове, Богатирське та Кирилівське характеризувались мінімальною кількістю водних рослин. Половину видового списку макрофітів, поширених на водоймах, складали представники водно-болотного комплексу – індикатори посилення антропогенної евтрофікації водойм.

На сьогодні немає нормативно-правових документів і зведених до купи методичних рекомендацій щодо екологічно компенсаторних заходів та проектів з експлуатації водних об'єктів в умовах простих типових компенсаторних схем, що будуть доступні для втілення малим коштом і малими силами (у т.ч. і громадськими об'єднаннями). Аналіз результатів, отриманих вітчизняними та іноземними вченими з цієї проблеми з очікуваними результатами даних наукових досліджень дає змогу стверджувати, що результати проекту будуть новими у цій галузі. На основі зазначених досліджень здійснюватиметься оцінка організації рекреації та господарювання у водоохоронних зонах (ВЗ) і прибережних захисних смугах (ПЗС), проведених на модельних об'єктах (збір вихідної інформації щодо виробничо-господарської діяльності в басейні річки та інспекції з дотримання положень Водного кодексу України щодо режиму прибережних захисних смуг). Отримані наукові результати досліджень у подальшому можуть знайти свій розвиток в нормативно-правових документах чи відповідних Правилах експлуатації, що матиме суттєву соціально-економічну значимість і буде актуальним, як для господарських галузей застосування (містобудування, водокористування, рекреація тощо), так і в області охорони та збереження довкілля.

Національний авіаційний університет

За результатами виконання НДР «Розвиток технологій екомоніторингу і експрес-діагностики для розв'язання завдань оцінки впливу транспортної діяльності на довкілля» здійснено огляд концептуальних підходів щодо екологічно сумісного розвитку транспорту в зв'язку з формуванням екомережі та методичних рекомендації щодо застосування інноваційних підходів у транспортній галузі. Розроблено: технологію екомоніторингу на основі бази даних забруднення довкілля та багатофакторної моделі оцінки впливів забруднення з врахуванням обробки сигналів в інформативних діапазонах спектра, мапи національної екомережі та альтернативних рішень для уразливих зон з точки зору розвитку транспортної мережі; макетні зразки приладів для польових і лабораторних досліджень; програмний продукт актуалізації карт ГІС-форматів із врахуванням даних ДЗ, методичні рекомендації та пропозиції щодо змін до національного екологічного законодавства в частині автотранспортної та дорожньо-будівельної галузі.

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

Під час виконання НДР «Розроблення методології оцінювання ризиків для населення та навколишнього середовища робіт, пов'язаних з розробкою покладів нетрадиційного газу», розроблено нову технологію оцінювання ризиків при розробці родовищ сланцевого газу, що враховує усі екологічні та технологічні аспекти; запропоновано підхід до оцінки ризиків; проведено дослідження способів ідентифікації та розрахунку індексу ризику окремих факторів на кожному етапі розробки родовищ; розроблено номенклатуру показників поетапної оцінки ризиків розробки родовищ сланцевого газу.

Фізико-хімічний інститут захисту навколишнього середовища і людини МОН України та НАН України

За НДР «Розробка, впровадження і організація дослідного виробництва засобів індивідуального захисту органів дихання працівників коксохімічної галузі промисловості України» розроблено типоряд легких та патронних респіраторів з поліпшеними захисними, гігієнічними та експлуатаційними характеристиками ППЕ-І.

Унаслідок розробки нормативно-технічної і відповідної дозвільної документації вперше в Україні налагоджено виготовлення дослідних партій оригінальних, доступних імпортозамінюючих ЗІЗОД та здійснено їх впровадження на коксохімічних та інших промислових підприємствах України.

Результати: вперше в Україні розроблено і освоєно виробництво ЗІЗОД, витрату ППЕ котрих можна контролювати завдяки використанню ІВХС з індикацією «спрацьовування» динамічної поглинальної ємності, що відповідають функціональній призначеності, умовам експлуатації, санітарно-гігієнічним, фізіологічним та ергономічним вимогам, забезпечують нормований захист органів дихання працівників коксохімічної галузі промисловості України та виробництва графіту, їх продуктивну працю на робочих місцях. Розроблено: технічні

умови на виготовлення виробів, що внесені до бази даних ТУ України, технологічну документацію на 4 вироби, конструкторську документацію на 4 вироби та оснащення для їх виготовлення, конструкторську документацію на виготовлення експериментального обладнання, методики виробничих випробувань дослідних партій. Одержані висновки державної санітарно-епідеміологічної експертизи МОЗ України на відповідність виробів медичним критеріям безпеки; одержано висновки державної санітарно-епідеміологічної експертизи МОЗ України на відповідність технічних умов на виготовлення вимогам діючого санітарного законодавства України.

Розроблені ЗІЗОД конкурентоспроможні не тільки за своїми кращими ергономічними, технічними та експлуатаційними характеристиками, а і завдяки нижчій в 1,4 – 1,5 рази ціни у порівнянні з іноземними аналогами.

Фізико-хімічний інститут захисту навколишнього середовища і людини МОН України та НАН України

За НДР «Розробка і організація дослідного виробництва засобів індивідуального захисту цивільного дорослого населення, призначених для використання в умовах надзвичайних ситуацій» розроблено каталізатор реакції низькотемпературного окиснення оксиду вуглецю(II) (КНО-СО/Н-Кл-0,5); досліджено структурно-адсорбційні характеристики носія і каталізатора, вплив компонентів на час захисної дії, ступінь конверсії СО, експлуатаційні характеристики, конструкції; виготовлено конструкторську документацію на макети та проведено лабораторні випробування засобів індивідуального захисту цивільного дорослого населення, призначених для використання в умовах надзвичайних ситуацій.

Волокнисті хемосорбенти-амфоліти з функцією візуального визначення «спрацьовування» динамічної поглинальної ємності, що не мають аналогів не тільки в Україні, а й у світі, можуть використовуватись як для виготовлення ПЗЕ засобів індивідуального захисту органів дихання, так і установок санітарної очистки повітря.

Розроблені ЗІЗ можуть застосовуватись дорослим цивільним населенням України (члени особового складу об'єктових спеціалізованих формувань цивільного захисту, працююче і непрацююче населення та особи з послабленим здоров'ям) під час НС, що трапляються внаслідок аварії на хімічних заводах, транспорті, підприємствах теплоенергетики, а також під час пожеж, стихійних лих тощо, що матиме соціальний ефект – поліпшення умов праці, збереження здоров'я людини.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

За НДР «Наукове обґрунтування інтегрованої системи охорони лісів від пожеж у кризових лісопожежних регіонах України як основи збереження біорізноманіття та стійкості лісових екосистем» вперше розроблено інформаційну систему підтримки прийняття рішень під час профілактичних протипожежних заходів і гасіння радіоактивних пожеж, комп'ютерний модуль для оцінювання доз внутрішнього та зовнішнього опромінення персоналу, задіяного у гасінні пожеж, здійснено оцінювання вуглецедепонувальної функції лісів зони відчуження та їх енергетичного потенціалу, розроблено відповідні моделі і нормативно-довідкові матеріали; запропоновано структуру мережі природно-заповідного фонду зони відчуження, сучасну методику виявлення осередків загоряння в лісах, картографування територій, пошкоджених пожежами, оцінювання впливу пожеж на лісові екосистеми засобами дистанційного зондування землі (далі – ДЗЗ); розроблено еколого-лісівничу класифікацію ділянок лісовідтворювального фонду й екологобезпечні підходи відтворення лісів зони відчуження. На основі створеної спеціалізованої геоінформаційної системи розроблено комп'ютерну систему підтримки прийняття рішень (СППР) при гасінні лісових пожеж у зоні відчуження ЧАЕС, що включає електронні карти лісів, доріг п/п призначення, зони видимості пожежно-спостережних веж, розташування лісових пожежних станцій, пожежних водойм. СППР дозволяє оцінити час прибуття на пожежу технічних засобів гасіння та оптимізувати маршрут доставки ретардантів, а також прогнозувати інтенсивність та швидкість поширення пожежі. Виявлено та кількісно оцінено головні джерела опромінення пожежників у зоні відчуження ЧАЕС, проаналізовано забруднення

лісових горючих матеріалів, розроблено та апробовано програмне забезпечення (модуль) для прогнозування доз опромінення (внутрішньої і зовнішньої) персоналу під час гасіння пожеж у зоні відчуження. Запропоновані границі функціонального зонування Чорнобильського радіаційно-екологічного біосферного заповідника. З метою забезпечення відтворення лісів після пожеж та інших порушень розроблено класифікацію ділянок лісовідтворювального фонду та запропоновані радіаційно-безпечні технології заліснення. Розроблено моделі і нормативно-довідкові матеріали оцінювання біомаси і енергетичного потенціалу лісів зони відчуження. На прикладі зони відчуження розроблено та апробовано методику застосування ДЗЗ для моніторингу лісів, виявлення осередків загоряння в лісах за даними продуктів системи MODIS, оцінювання наслідків пожеж за даними знімків Landsat. Розроблені наукові рекомендації щодо моніторингу природних пожеж у кризових лісопожежних регіонах та здійснено оцінку їх наслідків на основі даних ДЗЗ. За результатами досліджень підготовлено 6 методичних рекомендацій: щодо заходів з протипожежного впорядкування зони відчуження; підвищення радіаційної безпеки персоналу, задіяного у проведенні профілактичних протипожежних заходів та гасінні пожеж; оптимізації мережі природно-заповідного фонду зони відчуження; оцінювання вуглецедепонувальної функції лісів зони відчуження та визначення кількісних параметрів радіаційно безпечного енергетичного потенціалу лісової біомаси.

До цієї наукової розробки не існувало вітчизняного або закордонного аналога створеної в рамках НДР системи управління лісовими пожежами та сталого управління лісовими землями зони відчуження, забрудненими радіонуклідами. Ця розробка унікальна і вже зацікавила у США, Німеччину та інші країни.

Упровадження цієї розробки коштує близько 15 млн грн, що в 5 разів дешевше системи, розробленої для центральної Європи без урахування радіаційного забруднення. Впровадження цієї системи дозволить уникати переопромінення українських пожежників під час гасіння пожеж, вторинного забруднення радіонуклідами довкілля та виносу їх із димом за межі зони відчуження та України. Розроблені рекомендації зі збереження біорізноманіття дозволять зберегти унікальні природні комплекси зони відчуження та сприяти відновленню природних лісів.

6.3 Міжнародне співробітництво у сфері цивільного захисту

ДСНС України є основним бенефіціаром Проекту ЄС "Програма з попередження, готовності та реагування на катастрофи природного та техногенного характеру для країн Східного партнерства" (далі – Програма ЄС "PPRD East II"). Метою зазначеної Програми є посилення і розвиток потенціалу країн-учасниць Східного партнерства у сфері цивільного захисту через залучення експертної та технічної підтримки ЄС.

Фінансована Європейським Союзом Флагманська Ініціатива Європейського Союзу, яка має загальний бюджет 5,5 млн євро, буде впроваджена у шести країнах Східного партнерства (Азербайджані, Білорусі, Вірменії, Грузії, Молдові та Україні) протягом 48 місяців.

Другу фазу було розроблено як природне продовження першої фази, що закінчилась у червні 2014 року. Вона буде сконцентрована на подальшому розвитку національного інституційного та регуляторного правового поля з наголосом на політиці цивільного захисту Європейського союзу та Директиві ЄС з питань запобігання і реагування на повені. Заходи з підвищення потенціалу також будуть орієнтовані на підготовку країн-партнерів до відкриття Європейського Механізму цивільного захисту Європейського Союзу для країн Східного партнерства. Набуватиме удосконалення Електроний регіональний атлас ризиків (ЕРАР), створеного під час першої фази. З метою запобігання ризикам і виникненню надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру будуть організовані подальші заходи з підвищення інформованості населення.

23 – 24 березня 2015 року представники ДСНС України взяли участь у першому засіданні Національних координаторів та засіданні Керівного Комітету Програми ЄС спільно з представниками всіх країн-учасниць Проекту ЄС, представниками Європейської Комісії та групи Управління Проектом ЄС, що відбулось у м. Києві.

Відповідно до запрошення Генерального Директора з гуманітарної допомоги та цивільного захисту Європейської Комісії пана Клауса Соренсена делегація ДСНС України взяла участь у П'ятому Європейському форумі цивільного захисту «Партнерство та інновації», що відбувся 06 – 07 травня 2015 року у м. Брюсселі, Королівство Бельгія.

З 16 по 30 червня 2015 року експертами PPRD EAST 2 було проведено оцінювальні місії щодо ДСНС України з таких питань: існуючі механізми зниження ризику стихійного лиха, як елементи державних інвестицій; управління повеннями і наближення до Директиви ЄС із запобігання повенням, оцінка ризиків стихійного лиха, збір та обробка даних щодо втрат внаслідок стихійного лиха або катастроф, обмін даними та інформацією; волонтерство в ЄС у сфері цивільного захисту та обговорення рекомендацій, напрацьованих у рамках першої фази проекту ЄС PPRD EAST.

Також представники ДСНС України взяли участь у таких заходах PPRD EAST 2:

міжнародний регіональний семінар з питань функціонування Електронного регіонального атласу ризиків (ЕРА), 17 – 23 травня 2015, м. Тбілісі, Грузія;

міжнародний регіональний семінар з управління ризиками повеней, 15 – 17 вересня 2015, м. Мінськ, Білорусь;

міжнародний регіональний семінар щодо оцінки втрат внаслідок катастроф, 07 – 09 червня 2015, м. Кишинів, Республіка Молдова;

базовий навчальний курс ЄС з цивільного захисту (4 курси), 13 – 19 червня, 29 серпня – 04 вересня, 07 – 13 листопада, 28 листопада – 4 грудня 2015 року, м. Тінглей, Данія;

міжрегіональні багатогалузеві навчання "BARENTS RESCUE 2015", 27.09 – 03.10.2015, м. Кітілля, Фінляндія;

засідання Національної консультативної групи PPRD EAST2, 06 – 08 жовтня 2015, м. Київ.

засідання Керівного комітету та Національних координаторів Програми PPRD East II, 03 – 04 лютого 2016 року, м. Брюссель, Королівство Бельгія.

Довідково: під час участі представників ДСНС України у цьому засіданні проведено двосторонню зустріч з представниками ГД ЄК «Гуманітарна допомога та цивільний захист», за результатами якої Єврокомісія висловила підтримку пропозиції української сторони щодо узгодження протягом найближчого часу та підготовки до підписання проекту нового документа про співробітництво між ДСНС України та ГД ЄК «Гуманітарна допомога та цивільний захист», який стане основою для зміцнення двостороннього співробітництва та наближення України до механізму цивільного захисту ЄС.

Також засвідчено готовність щодо попереднього направлення в Україну робочої групи ЄК з метою вироблення плану подальших дій, необхідних для підготовки наступної експертної місії ЄК.

2. ДСНС проводить роботу щодо посилення потенціалу України в галузі контролю ризиків виникнення хімічних аварій через імплементацію Директиви 2012/18/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 04 липня 2012 р. про контроль значних аварій, пов'язаних з небезпечними речовинами, яка вносить зміни і у подальшому відміняє Директиву 96/82/ЄС від 9 січня 1996 р. (далі – Директива ЄС СЕВЕЗО III). ДСНС України розробила План імплементації Директиви, який затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25 лютого 2015 р. № 132-р «Про схвалення розроблених Державною службою з надзвичайних ситуацій планів імплементації деяких актів законодавства ЄС». ДСНС України розмістила План імплементації на офіційному сайті та поінформувала заінтересовані органи виконавчої влади щодо цього. З метою виконання розпорядження КМУ ДСНС України наказом від 08.07.2015 № 367 створила міжвідомчу робочу групу з імплементації Директиви ЄС та затвердила її персональний склад.

Разом з цим, ДСНС України підготувала проекти Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» і постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Порядку ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11 липня 2002 р. № 956», які листами від 28.01.2016 № 26-1133/262 направлено до заінтересованих органів виконавчої влади для надання зауважень та пропозицій.

Також опрацьовано пропозиції експертів ЄС, які надавали допомогу Уряду України, зокрема ДСНС України, у рамках консультативної місії ЄС з надання підтримки Уряду України у сфері цивільного захисту, в частині щодо імплементації Директиви 2012/18/ЄС.

Згідно з пунктом 1.4 Розділу II Плану імплементації та з метою отримання практичного досвіду щодо імплементації Директиви 2012/18/ЄС підготовлено та направлено до Центру адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу Національного агентства України з питань державної служби (далі – Центр) проектну заявку для участі у програмі ТАІЕХ. За результатами розгляду Центр надав пропозиції та зауваження, які опрацьовано, після чого вищезазначену проектну заявку спрямовано на розгляд до Європейської Комісії, якою прийнято рішення про її схвалення.

За результатами консультацій між ДСНС України, координатором від Європейської Комісії та компетентними структурами країн-членів ЄС визначено строки та обсяги виконання проектною заявкою ТАІЕХ.

3. Державна служба України з надзвичайних ситуацій з метою врахування у роботі рекомендацій консультативної групи експертів ЄС у рамках Консультативної місії ЄС з надання підтримки Уряду України у сфері цивільного захисту, яка відбулася з 23 березня по 22 квітня 2015 року, в межах компетенції розробила проект Плану спільних заходів між Державною службою України з надзвичайних ситуацій та Генеральним Директоратом з питань гуманітарної допомоги та цивільного захисту Європейської Комісії (DG ECHO) на період з 2015 року по 2020 роки та надіслала його до МЗС України з метою подальшого направлення встановленим порядком європейській стороні.

4. Для розширення правових рамок співробітництва з ЄС у сфері цивільного захисту Державна служба України з надзвичайних ситуацій доопрацювала та у липні 2015 року передала через МЗС України для узгодження з Європейською Комісією проект нової,

розширеної редакції, підписаної в 2008 році, Адміністративної домовленості між МНС України та Генеральним Директоратом "Навколишнє середовище" Європейської Комісії.

Довідково: ЄК висловила підтримку українській стороні щодо підготовки до підписання проекту нового документа (Угоди або Адміндомовленості) про співробітництво між ДСНС України та ГД ЄК «Гуманітарна допомога та цивільний захист», який стане основою для зміцнення двостороннього співробітництва у сфері цивільного захисту та наближення України до Механізму цивільного захисту ЄС.

Співробітництво з НАТО

1. Протягом 2015 року ДСНС України здійснювала виконання заходів Річної національної програми співробітництва Україна – НАТО.

Практично всі заходи РНП-2015, в яких ДСНС України визначено головним виконавцем, виконано (виконання довгострокових заходів триватиме в 2016 році), а саме:

забезпечено проведення в Україні у вересні 2015 року за участю країн-членів та держав-партнерів НАТО у рамках програми “Партнерство заради миру” міжнародних навчань з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій “Україна – 2015”;

проведено засідання Спільної робочої групи Україна – НАТО у сфері планування на випадок надзвичайних ситуацій цивільного характеру та готовності до катастроф;

забезпечується міжнародне співробітництво у сфері запобігання виникненню надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків у рамках двосторонніх та багатосторонніх міжнародних угод, насамперед за напрямом європейської інтеграції, співробітництва з НАТО, поглиблення співпраці з міжнародними гуманітарними організаціями, двостороннього співробітництва з країнами-членами та партнерами НАТО;

триває вивчення іноземних мов у системі ДСНС України (насамперед – англійської мови, а також мов країн-сусідів України – членів НАТО) з метою забезпечення готовності органів управління і рятувальних формувань до дій, пов'язаних з участю у міжнародних пошуково-рятувальних та гуманітарних операціях ЄС та НАТО;

піротехнічні підрозділи ДСНС України й надалі виконують роботи зі знешкодження та знищення вибухонебезпечних предметів на території України, в тому числі з гуманітарного розмінування звільнених територій Донецької і Луганської областей (в результаті чого очищено від боєприпасів близько 9 000 га території, виявлено і знищено понад 44 тис. вибухонебезпечних предметів, з них понад 700 спеціально встановлених боєприпасів);

проведено аналіз стану техногенної та природної безпеки в Україні, який свідчить про збільшення на 30% кількості надзвичайних подій, пожеж і надзвичайних ситуацій, спричинених підпалами, диверсіями з використанням вибухівки, терористичними актами, в результаті чого збільшилась кількість потерпілих на 50%, а також сталося збільшення у понад 2 рази кількості пожеж у природних екосистемах, спричинених підпалами, з яких близько 50% припадає на Луганську область, де російські бандформування знищують не тільки інфраструктуру, а й прагнуть завдати максимальної шкоди природним екосистемам;

триває реалізація спільного проекту ДСНС України та НАТО “Надання підтримки проведенню гуманітарного розмінування в Україні”, яким передбачається надання допомоги в оснащенні піротехнічних підрозділів ДСНС України у Донецькій та Луганській областях, які розграбовані проросійськими терористичними угрупованнями;

ДСНС України в межах компетенції опрацювали та здійснює виконання рекомендацій Групи НАТО з дорадчої консультативної підтримки із захисту критичної (ядерної) інфраструктури;

триває участь у міжнародних заходах у рамках реалізації другої фази Програми Європейського Союзу із запобігання, готовності та реагування на катастрофи природного та техногенного характеру для держав Східного партнерства;

забезпечено участь у міжнародних заходах у рамках Індивідуальної програми партнерства між Україною та НАТО на 2015 рік.

2. Державна служба України з надзвичайних ситуацій та Євроатлантичний координаційний центр реагування на катастрофи з 21 по 25 вересня 2015 року у Львівській області провів спільні міжнародні польові навчання з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру "Україна – 2015".

Тема навчань: «Організація реагування та ліквідація надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру».

Навчання проводились на території Львівської області, а саме:

на базі Міжнародного центру миротворчості та безпеки Академії сухопутних військ Збройних сил України (знаходиться в 45 км від м. Львова);

на об'єктах і спорудах Новояворівського державного підприємства, що знаходяться на території Яворівського району Львівської області (в 10 км від полігона Міжнародного центру миротворчості та безпеки).

До Міжнародних навчань залучалося 1 тис. 100 чол. особового складу від 26 країн Європи, Азії та Америки, із них 800 осіб від України (рятувальні підрозділи ДСНС та служби цивільного захисту територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту у Львівській області) та близько 300 представників країн-членів та держав-партнерів НАТО.

Участь у церемонії відкриття навчань взяли Президент України Петро Порошенко і Генеральний Секретар НАТО Йенс Столтенберг.

За сценарієм навчань було імітовано обвал сіркової шахти, спричинений вибухом газоповітряної суміші. Вибух спричинив сильні локалізовані сейсмічні хвилі, і, як наслідок, велику кількість жертв і значні пошкодження критичної інфраструктури, у тому числі хімічні розливи та інцидент з радіаційними речовинами.

Навчання "Україна – 2015" дозволили країнам-членам і державам-партнерам НАТО на практиці відпрацювати механізми реагування на надзвичайні ситуації різного характеру та сприяли підвищенню взаємосумісності дій рятувальних команд в умовах надзвичайних ситуацій. Під час навчань країни-члени і держави-партнери НАТО відпрацювали процедури і можливості для того, щоб поліпшити здатність країни реагувати на катастрофи та стихійне лихо.

Проведення зазначеного навчання безумовно сприяло подальшій інтеграції України в євроатлантичний безпековий простір, а також наближенню національної системи реагування на надзвичайні ситуації до загальноєвропейської системи захисту населення від катастроф та стихійного лиха.

3. Протягом звітнього періоду за 2015 рік представники ДСНС України взяли участь у таких заходах Меню партнерства Україна – НАТО (Індивідуальна програма партнерства між Україною та НАТО):

2 засіданнях Комітету НАТО з планування на випадок надзвичайних ситуацій (КПНС);

11 засіданнях підпорядкованих КПНС Груп НАТО у сфері надзвичайного цивільного планування (група з цивільного захисту, група з охорони здоров'я та продовольчих/водних ресурсів, група з транспортного планування, група з планування цивільного зв'язку та промисловості).

Важливою складовою співробітництва з НАТО є освіта та професійна підготовка. У 2015 році представники ДСНС України проходили підготовку на курсах НАТО у сферах:

інформаційних технологій (1 курс);

надзвичайного цивільного планування (1 курс);

підготовки фахівців у сфері РХБЯ захисту (4 курси);

розвідки вибухонебезпечних предметів, розмінування та протидії саморобним вибуховим пристроям, що проводились на базі навчальних закладів Міністерства оборони Словацької Республіки (3 курси).

4. ДСНС України взяла участь у Засіданні Спільної робочої групи Україна – НАТО у сфері планування на випадок надзвичайних ситуацій цивільного характеру та готовності до катастроф (18 листопада 2015 року, м. Брюссель, Королівство Бельгія). Від НАТО участь у засіданні взяла заступник Помічника Генерального секретаря НАТО з питань операцій, Посол Франческа Тардіолі; керівник Євроатлантичного координаційного центру реагування на катастрофи (САКЦРК) Гюнтер Бретшнайдер та інші експерти Альянсу.

Участь у засіданні від України взяла делегація ДСНС України на чолі з Головою ДСНС України Чечоткіним М.О., представник Національного Інституту стратегічних досліджень України, а також представники Місії України при НАТО.

Відповідно до порядку денного було обговорено такі питання:

звіт про реалізацію ДСНС України заходів Річної національної програми співробітництва Україна – НАТО на 2015 рік;

презентація проекту РНП-2016 в частині компетенції ДСНС України;

ситуація з внутрішньо переміщеними особами в Україні та надання гуманітарної допомоги Україні країнами-членами та партнерами НАТО з метою забезпечення життєдіяльності внутрішньо переміщених осіб в нашій державі;

забезпечення країнами-членами та партнерами НАТО медичної реабілітації та лікування поранених під час АТО українських військовослужбовців;

проведення 25 – 27 січня 2015 року у м. Софії (Болгарія) міжнародної конференції з метою обговорення отриманого досвіду та найкращих практик за результатами навчання “Україна – 2015”;

проведення у травні 2016 р. у штаб-квартирі НАТО спільного міжнародного семінару високого рівня з отриманих уроків у сфері планування на випадок надзвичайних ситуацій цивільного характеру під час кризи в Україні;

поточний стан та подальші кроки щодо розробки та прийняття Зеленої книги України із захисту критичної інфраструктури;

поточний стан реалізації спільного з НАТО проекту у сфері гуманітарного розмінювання у рамках Програми НАТО “Наука заради миру”.

З боку НАТО було висловлено запевнення, що країни-члени та партнери НАТО і надалі надаватимуть підтримку Україні для забезпечення життєдіяльності внутрішньо переміщених осіб, та поінформовано, що нещодавно серед країн-членів та партнерів Альянсу було розповсюджено черговий запит української сторони з конкретним переліком необхідної гуманітарної допомоги для внутрішньо переміщених громадян України.

Було висловлено вдячність НАТО від імені України за допомогу в забезпеченні реабілітації та лікуванні поранених у зоні АТО військовослужбовців України, завдяки чому, починаючи з липня 2014 року, в 16-ти країнах-членах та партнерах НАТО пройшли або проходять лікування 328 поранених військовослужбовців.

Під час засідання сторона НАТО висловила зацікавлення у спільному проведенні міжнародного семінару високого рівня з «отриманих уроків» у сфері планування на випадок надзвичайних ситуацій цивільного характеру під час кризи в Україні. Зокрема було відзначено високий інтерес країн-членів та партнерів НАТО щодо проведення такого заходу з метою обговорення проблемних питань у цивільній сфері, з якими зіткнулась Україна після анексії Криму та «початку кризи на сході України». У зв'язку з цим було запропоновано провести такий захід у травні 2016 року у форматі “28+1+7” (країни-члени НАТО+Україна+7 країн-партнерів Альянсу, які надають найбільшу гуманітарну допомогу Україні). Зазначений Семінар стане черговим спільним заходом високого рівня між Україною та НАТО у сфері ПНС, який надасть можливість детально ознайомити представників країн-членів та партнерів НАТО з актуальною ситуацією у цивільному вимірі в Україні, а також сприятиме залученню додаткової гуманітарної допомоги для потреб внутрішньо переміщених громадян нашої держави.

Засідання СРГ ПНС дало можливість на високому рівні обговорити та узгодити подальші практичні кроки двостороннього співробітництва в організації спільних з НАТО

заходів у сфері планування на випадок надзвичайних ситуацій цивільного характеру, зокрема міжнародної конференції для обговорення досвіду та найкращих практик за результатами навчань “Україна – 2015”, що відбулись 25 – 27 січня 2015 року у м. Софії (Болгарія), та міжнародного семінару із отриманих уроків у сфері ПНС під час кризи в Україні, який відбудеться у травні 2016 року у м. Брюсселі (Королівство Бельгія). Досягнуто домовленості щодо подальшої активної двосторонньої співпраці у сфері надання Україні гуманітарної допомоги внутрішньо переміщеним особам, реалізації заходів із відновлення об’єктів критичної інфраструктури на сході держави, забезпечення лікування та медичної реабілітації поранених у зоні АТО військовослужбовців України, гуманітарного розмінування тощо.

5. Протягом звітного періоду здійснювалась взаємодія з експертами НАТО в частині реформування і розвитку складових сектору безпеки і оборони України, а саме щодо подальшої участі ДСНС України у Процесі планування та оцінки сил (ППОС). З цією метою 10 – 12 листопада 2015 року представники ДСНС України спільно з іншими причетними ЦОВВ сектору безпеки і оборони взяли участь у зустрічі з експертами НАТО щодо обговорення змісту проекту пакета Цілей партнерства України з НАТО та Оцінки участі України у Процесі планування та оцінки сил. За результатами зустрічей представників НАТО поінформовано про виконання ДСНС України поточних Цілей партнерства ППОС, а також обговорено та схвалено проект пакета нових Цілей партнерства для ДСНС України на 2016 рік.

Взаємодія з міжнародними організаціями та окремими країнами щодо отримання гуманітарної допомоги

Протягом 2015 року отримано гуманітарну допомогу від 18 організацій і держав Європи та Азії на суму понад 153,0 млн грн, у тому числі від Німецького товариства Міжнародного співробітництва (GIZ) на суму понад 125,0 млн грн.

Гуманітарна допомога розподілена серед внутрішньо переміщених осіб, населення, яке проживає у зоні проведення антитерористичної операції та підрозділів ДСНС України, які залучені до виконання завдань за призначенням у зоні АТО.

Отримана гуманітарна допомога включала: продукти харчування, речове майно, електрогенератори, засоби обігріву та кондиціонування, насоси, меблі, ємності для зберігання та транспортування води, освітлювальні прилади, засоби гігієни, будівельні матеріали, спецтехніку (автоцистерни для перевезення питної води, підводні засоби радіозв’язку), гідрокостюми та підводне спорядження, предмети першої необхідності, бензорізи та бензопили з комплектуючими до них, побутову хімію, пожежні рукави, дихальне обладнання, захисний одяг та взуття, автомобілі «швидкої допомоги».

Також у 2015 році підрозділи ДСНС України сформували, доставили до Донецької та Луганської областей та передали відповідним обласним державним адміністраціям для подальшого розподілу серед постраждалого населення 330 тонн допомоги.

До складу зазначеної гуманітарної допомоги ввійшли: продукти харчування, будівельні матеріали, речове майно, засоби гігієни, предмети першої необхідності, побутова хімія.

Співробітництво з ОБСЄ

У 2015 році в межах компетенції ДСНС України тривала реалізація спільних проектів між ДСНС України та Координатором проектів ОБСЄ в Україні (КПОУ).

1. Проект «Допомога з реагування на забруднення вибухонебезпечними залишками війни і залишками компонентів ракетного палива».

Донор проекту – ОБСЄ. Загальна вартість проекту – 79 300 євро.

Проектом передбачалося:

підтримка реформування та розвитку сфери гуманітарного розмінування;
розробка національних стандартів протимінної діяльності;

допомога в розбудові системи управління інформацією у протимінній діяльності (ІМСМА) у ДСНС України;

допомога у діяльності з інформування населення щодо небезпеки від вибухонебезпечних предметів і вибухових пристроїв.

Проект реалізовано у 2015 році та завершено 31.12.2015.

2. Проект ДСНС України та ОБСЄ «Допомога Уряду України в очищенні території на Сході України від залишків війни».

Донор проекту – Федеративна Республіка Німеччина.

Загальна вартість проекту – 995 тис. євро.

Проект передбачає надання технічної допомоги в оснащенні піротехнічних підрозділів ДСНС України у Донецькій та Луганській областях (4 піротехнічних розрахунки, 22 чол. особового складу), у тому числі:

спеціальні піротехнічні транспортні засоби;

індивідуальні засоби бронезахисту піротехніків та засоби для пошуку боєприпасів;

засоби щодо забезпечення проведення робіт, зв'язку та навігаційні системи;

проведення тренінгів для піротехніків ДСНС України щодо навчання використанню обладнання.

Реалізація проекту триває.

3. Спільний проект з Координатором проектів ОБСЄ в Україні «Допомога Уряду України у реабілітації місцевостей, забруднених вибухонебезпечними залишками війн (ВЗВ) та унаслідок надзвичайних ситуацій у місцях зберігання боєприпасів».

Загальна вартість проекту – 143 600 євро (позабюджетний проект).

Проектом передбачалося:

надання технічної допомоги ДСНС України для проведення гуманітарного розмінування, у тому числі територій колишніх військових полігонів;

проведення тренінгів щодо надання екстреної медичної допомоги постраждалим від вибухонебезпечних предметів.

Проект завершено 31.12.2015.

Упродовж року заходи, передбачені проектом, не виконувались у зв'язку з відсутністю фінансування проекту за рахунок позабюджетних джерел ОБСЄ.

Інформація щодо реалізації інших проектів у сфері гуманітарного розмінування у 2015 році.

1. Спільний проект ДСНС України із Данською Радою у справах біженців та Данською групою з розмінування «Підтримка гуманітарного розмінування в Україні».

Проект започатковано у 2015 році.

Загальна вартість проекту – 454 тис. євро.

Донори проекту – країни Європейського Союзу.

Проект передбачає надання технічної допомоги в оснащенні піротехнічних підрозділів 1 Спеціального центру швидкого реагування та гуманітарного розмінування ДСНС України, що виконують завдання з гуманітарного розмінування територій Донецької та Луганської областей (4 піротехнічних розрахунки, 22 чол. особового складу):

спеціальні піротехнічні транспортні засоби;

індивідуальні засоби бронезахисту піротехніків та засоби для пошуку боєприпасів;

засоби щодо забезпечення проведення робіт, зв'язку та навігаційні системи.

Реалізація проекту триває.

2. Спільний проект ДСНС України із Данською Радою у справах біженців та Данською групою з розмінування «Інформування населення про мінну небезпеку у Донбасі».

Данська Рада у справах біженців разом із її структурною одиницею Данською групою з розмінування спільно з Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ) у 2015 році реалізували проект міжнародної технічної допомоги «Інформування населення про мінну небезпеку у Донбасі».

Проект передбачав посилення безпеки дітей дошкільного і шкільного віку та їх батьків, які проживають на звільнених від терористичних угруповань територіях Донецької та Луганської областей, через проведення бесід, занять, розповсюдження друкованої продукції щодо безпеки від вибухонебезпечних предметів і вибухових пристроїв та порядку дій у разі їх виявленні, проведення тренінгів і підготовка інструкторів з інформування населення про мінну небезпеку серед вчителів, психологів навчальних закладів та волонтерів.

Донор проекту – Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ).

Вартість проекту – 349 926 доларів США.

Проект реалізовано у 2015 році та завершено 21.09.2015.

Співробітництво з Організацією із заборони хімічної зброї (ОЗХЗ)

Протягом 2015 року працівники ДСНС України взяли участь у таких заходах:

міжнародний навчальний курс ОЗХЗ з питань надання допомоги та захисту від хімічної зброї (16 – 20 листопада 2015 р., м. Ісламабад, Пакистан, начальник відділу планування заходів цивільного захисту та радіаційного, хімічного і медико-біологічного захисту ГУ ДСНС України у Львівській області Довгановський М.О.);

міжнародний навчальний курс ОЗХЗ для інструкторів з питань надання допомоги та захисту від хімічної зброї (20 – 27 травня 2015 року, м. Лазне Богданеч, Чеська Республіка, начальник відділення радіаційного, хімічного та біологічного захисту групи спеціальних робіт з радіаційного, хімічного та біологічного захисту ЗТС ГУ ДСНС України у Львівській області Підгайний Д.В.)

Співробітництво у сфері РХБЯ безпеки у рамках ініціативи Групи Семи «Глобальне партнерство проти розповсюдження зброї та матеріалів масового знищення»

У ДСНС України триває співробітництво у сфері РХБЯ безпеки у рамках ініціативи Групи Семи з Федеральним управлінням цивільного захисту й допомоги у разі стихійного лиха Федеративної Республіки Німеччина (далі – ВВК) щодо реалізації проектних пропозицій з підвищення хімічної безпеки України.

За попередньою інформацією, отриманою від ВВК, у березні 2016 року передбачається візит до України представників ВВК з метою підготовки та підписання меморандуму щодо співпраці у сфері РХБЯ безпеки між ДСНС України та Федеральним управлінням цивільного захисту й допомоги у разі стихійного лиха Федеративної Республіки Німеччина.

Співробітництво з Агентством зменшення загрози Міністерства оборони США

У Міністерстві економічного розвитку і торгівлі України зареєстрований спільний з Агентством зменшення загрози Міністерства оборони США проект міжнародної технічної допомоги № 3279 «Тренінги із запобігання розповсюдженню РХБЯ-2 та технічна допомога».

Термін виконання проекту 15.07.2015 – 14.07.2015.

Бенефіціар проекту – Державна служба України з надзвичайних ситуацій.

Проект передбачає надання допомоги від американських партнерів на суму 1 млн доларів США з метою посилення можливостей ДСНС України щодо реагування на потенційні РХБЯ загрози та аварійні ситуації.

У рамках проекту з 02 по 13 листопада у 2015 році 25 представників ДСНС України взяли участь у тренувальному курсі з питань радіаційного і хімічного захисту, що провело Агентство зменшення загрози Міністерства оборони США у рамках Програми з радіаційної

готовності (СР 2) на базі тренувального центру Держприкордонслужби (м. Оршанець Черкаської області).

10 – 11 лютого 2016 року проведена робоча зустріч представників ДСНС України та Агенства зменшення загрози Міністерства оборони США стосовно обговорення таких питань:

постачання ДСНС України обладнання радіаційного та хімічного захисту;

участі у червні 2016 році представників ДСНС України у навчаннях із застосуванням бойових отруйних речовин у Чеській Республіці.

Співробітництво у рамках Всесвітньої метеорологічної організації

Україна є членом-засновником Всесвітньої метеорологічної організації (далі – ВМО), бере участь у роботі її конституційних органів, технічних комісій, сесіях регіональних асоціацій, найважливіших заходах та виконанні науково-технічних програм.

У 2015 році у рамках співробітництва з ВМО виконано зобов'язання в частині гідрометеорології з передачі оперативної інформації до Глобальної системи телезв'язку ВМО: протягом року на постійній основі передавалась синоптична інформація з 33 метеорологічних станцій, аерологічна – з 8 станцій, кліматична – з 30 станцій.

Здійснювалося співробітництво з питань підготовки інформаційно-довідкових матеріалів, опитувальників, участі спеціалістів гідрометеорологічних організацій та структурних підрозділів Українського гідрометеорологічного центру (далі – УкрГМЦ) у заходах ВМО (конференціях, симпозіумах, семінарах, навчальних курсах тощо), міжнародних проектах.

Спеціалісти гідрометеорологічних організацій взяли участь в 11 міжнародних заходах, зокрема:

Всесвітньому метеорологічному конгресі (25 травня – 12 червня 2015 р., м. Женева, Швейцарська Конфедерація);

Європейській конференції з питань метеорології для авіації (13 – 14 жовтня 2015 р., м. Відень, Австрійська Республіка);

кліматичному форумі країн південно-східної Європи (23 – 26 листопада 2015 р., м. Маракеш, Королівство Марокко).

Крім того, вони були задіяні у:

симпозіумі з питань моделювання клімату „Поточний стан справ та актуальність для чисельного прогнозування погоди, якості повітря та кліматичних досліджень” (23 – 25 лютого 2016 р., м. Женева, Швейцарська Конфедерація);

другій робочій зустрічі з питань управління ризиками паводків на транскордонних водах (19 – 20 березня 2015 р., м. Женева, Швейцарська Конфедерація);

четвертому міжнародному семінарі щодо боротьби з посухою (20 – 23 квітня 2015 р., м. Стокгольм, Королівство Швеція);

навчальному семінарі для національних гідрометеорологічних служб з питань вивчення соціально-економічних вигод від гідрометеорологічних послуг та продуктів для членів РА VI Європа (29 червня – 03 липня 2015 р., м. Загреб, Республіка Хорватія);

нараді з питань зовнішніх зв'язків та стратегії розвитку потенціалу неофіційної мережі помічників Постійних представників країн при ВМО РА VI (28 – 30 вересня 2015 р., м. Анталья, Турецька Республіка);

міжнародному навчальному курсі „Прогнозування поточної погоди з використанням супутникових зображень та даних метеорологічних супутників” (10 – 14 жовтня 2015 р., м. Тегеран, Ісламська Республіка Іран);

першому навчальному семінарі з питань сезонного прогнозування для країн-учасниць Середземноморського форуму з питань орієнтовних прогнозів клімату (26 – 30 жовтня 2015 р., м. Мадрид, Королівство Іспанія);

робочій нараді з питань Інтегрованої глобальної системи спостережень РА VI Європа (24 – 27 листопада 2015 р., м. Белград, Республіка Сербія).

У рамках програми добровільного співробітництва підготовлено та направлено до ВМО запит про надання допомоги щодо покращення технічних можливостей організацій національної гідрометеорологічної служби України з проведення метеорологічних, авіаметеорологічних спостережень, обробки та передачі гідрометеорологічної інформації.

Одним із проблемних питань членства України у ВМО є своєчасна сплата членських внесків. У травні 2015 року сплачено суму 130 500 (сто тридцять тисяч п'ятсот) швейцарських франків (далі – шв.фр.) за 2014 та 2015 роки: по 65 250 шв.фр. за кожен рік (розписка ВМО про отримання переказу від 12 травня 2015 року № 546-15/REM/FCB).

Відповідно до правила 8.4 Фінансового статуту ВМО Україна мала 01.01.2016 р. сплатити внески до ВМО за 2016 рік у сумі 68 278,70 шв.фр. Платником внесків є МЗС України.

Обґрунтований висновок щодо доцільності подальшого членства України у ВМО з урахуванням витрат та практичної віддачі на виконання доручення Кабінету Міністрів України від 3 грудня 2015 р. № 281 на лист МЗС України № 413/14-193/902-4675 від 18.12.2015 (док. 41/27184 від 23.12.2015) надано до МЗС України листом ДСНС України № 03-19004/203 від 24.12.2015 (Департамент економіки та фінансів, Управління гідрометеорології).

У 2016 році в рамках співробітництва з ВМО Україна братиме участь у роботі її технічних комісій, найважливіших заходах, виконанні науково-технічних програм та зобов'язань у частині гідрометеорології з передачі оперативної інформації до Глобальної системи телезв'язку ВМО.

Членство України у ВМО є вигідним та необхідним. Практична віддача від нього перевищує витрати, а його актуальність у майбутньому не зменшиться.

Співробітництво у рамках ГУАМ

У 2015 році представники ДСНС України взяли участь у 12-му та 13-му засіданнях Робочої групи з питань надзвичайних ситуацій (РГНС), що відбулись 30 – 31 березня та 26 – 27 листопада у м. Києві.

Участь у засіданнях взяли представники національних органів з надзвичайних ситуацій держав-членів ГУАМ і Секретаріату ГУАМ.

Під час 13-го засідання Робочої групи сторони обмінялись інформацією про заходи держав-членів ГУАМ у сфері запобігання та реагування на надзвичайні ситуації, а також про розвиток співпраці з іншими державами і міжнародними організаціями, зокрема: про хід реалізації «флагманської» ініціативи ЄС «Попередження, готовність та реагування на природні та техногенні катастрофи – PPRD East-II» та плану робіт у рамках PPRD East-II в 2015 – 2016 рр. ; про участь держав-членів ГУАМ у заходах з питань протидії загрозам ядерного, радіаційного, хімічного і біологічного тероризму та ліквідації можливих наслідків.

Українська сторона ознайомила учасників засідання з результатами спільних міжнародних навчань Україна – НАТО з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій «Україна – 2015», що відбулись 21 – 24 вересня 2015 року у Львівській області. Участь у церемонії відкриття навчань взяли Генеральний Секретар НАТО Йенс Столтенберг та Президент України Петро Порошенко.

Довідково: участь у навчанні взяли 1 тис. 100 чол. особового складу з 26 країн Європи, Азії та Америки, із них 800 осіб від України та близько 300 представників країн-членів і держав-партнерів НАТО.

Було зазначено, що проведення навчання безумовно сприяло подальшій інтеграції України в євроатлантичний безпековий простір, а також наближенню національної системи реагування на надзвичайні ситуації до загальноєвропейської системи захисту населення від катастроф та стихійного лиха.

РГНС звернулась до української сторони з проханням розглянути можливість проведення ознайомчого візиту до одного зі спеціалізованих навчальних закладів системи цивільного захисту України. Про прийняте рішення українська сторона повідомить під час

14-го засідання РГНС. У зв'язку з цим Сторони домовились надати до 01 березня 2016 року інформацію про можливу тематику і складі делегацій на вищевказаний захід.

Українська Сторона звернулася до Азербайджанської Сторони з проханням надати інформацію про розгляд проекту Плану спільних заходів між ДСНС України та МНС Азербайджанської Республіки у сфері попередження надзвичайних ситуацій і ліквідацій їх наслідків на 2014 – 2016 рр.

Сторони домовились провести чергове засідання РГНС у травні 2016 року, уточнивши дату і місце його проведення через дипломатичні канали.

Співробітництво в рамках КНЗ

У листопаді 2015 року відбулась Щорічна Зустріч Високих Договірних Сторін Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію (КНЗ). Для представлення української сторони Уряд України сформував офіційну делегацію, до складу якої увійшов перший заступник Голови ДСНС України. Під час розроблення вказівок делегації України з ініціативи ДСНС України було внесено окремі питання в межах компетенції ДСНС України.

Реалізація проектів та програм міжнародної технічної допомоги

Під час звітного періоду структурними підрозділами ДСНС України здійснювалась робота щодо впровадження в дію або подальшої реалізації 11 проектів міжнародної технічної допомоги, з них 3 проекти реалізовано та завершено станом на 31 грудня 2015 року.